

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Бойка Ивайлова Чернева,
външен член на научно жури (Заповед рег № 22/12.12.2023 г.)

ОТНОСНО: Публична защита пред научно жури за придобиване на обзаводателна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.6 Право (Конституционно право) от Николай Иванов Николаев

Данни за процедурата

Николай Иванов Николаев е представил за разглеждане от научно жури дисертационен труд на тема *„Парламентарните комисии в Народното събрание на Република България“*. Научен ръководител на докторанта е доц. д-р Наталия Киселова. Предоставени са необходимите за провеждане на публична защита материали. Спазени са изискванията на Закона за развитието на академичния състав в РБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Николай Иванов Николаев се е обучавал в задочна форма на докторантура в катедра „Конституционноправни науки“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Отчислен е с право на защита. Дисертационният труд е насочен за публична защита пред научно жури ((Заповед рег № 22/12.12.2023 г.).

Данни за дисертационния труд – обща характеристика

Дисертационният труд *„Парламентарните комисии в Народното събрание на Република България“* е в обем от 225 страници и обхваща увод, три глави, заключение и библиография на кирилица и латиница. Уводът на дисертационният труд изяснява значението и актуалността на темата, предмета и задачите на изследването, използваната научна методология. Актуалността на темата е разгледана в контекста на предизвикателствата пред

парламентаризма при условията на политическа криза, както в България, така и в световен мащаб. Отбелязва се липсата на сравнително малко изследвания на предмета на дисертационния труд. Ясно са посочени предметът и задачите на изследването. Изложени са основните тези на автора. Специално внимание се обръща на Комисията по въпросите на Европейския съюз.

Научната методология следва предметната област на дисертационния труд. Използват се основно историческият подход, социологическият подход и юридическият метод на изследване. Широко застъпен е и сравнителноправният подход.

Глава първа на дисертационното изследване е посветена на еволюцията на института на парламентарните комисии като част от развитието на конституционализма. Въвеждат се основните понятия и се правят терминологични уточнения, които имат значение за методологичната точност и обективност на изложението и изводите на автора. Успешно се използват политологичните познания в контекста на правната уредба на публична власт и правата на гражданите. Така изследването придобива и интердисциплинарно значение без да се засяга неговата юридическа насоченост. В еволюционен смисъл е направен извод, че парламентарните комисии са специфика на Модерността, въпреки наличието на първообрази в Древността. Николай Николов отграничава три етапа в развитието на парламентарните комисии: ранен, класически и модерен, или както той го нарича „рационализиран“. Подробно изяснени са класическият и рационализиращият парламентаризъм като етапи на развитие на парламентарните комисии.

Разглеждането на еволюцията на парламентарните комисии се използва, за да се предпостави определянето на същността на парламентарните комисии. Определено е понятието „комисия“, като са изведени основни характеристики на понятието. В тази част изследването има висока теоретична стойност. Разгледани са функциите на парламентарните комисии – законодателна, конститутивна и контролна функция. Изложено е виждането, че комисииите реализират и самостоятелни функции с политически характер.

Глава втора на дисертационното изследване е посветено на историческата динамика в развитието на българските парламентарни комисии на основата на Търновската конституция. Тя съдържа детайлен и ценен анализ относно възникването на българските парламентарни комисии и техния принос за развитието на редица сектори на българския

обществено-политически и стопански живот. Комисиите се разглеждат като елемент на политическата система. Подробно са азгледани отделните етапи в развитието на системата от парламентарни комисии при действието на Търновската конституция.

В самостоятелен параграф е направен преглед на парламентарните комисии по Конституцията от 1947 г. в сравнителен план с Конституцията от 1971 г.

Отделна част (параграф) е посветена на парламентарните комисии в работата на Седмото Велико Народно събрание (1990-1991г.). Подчергано е значението на политическия плурализъм и на промените в политическата система в новия политически модел на България. Посочва се и продължаващата традиция в предметното обособяване на комисиите. Разглеждат се видове комисии.

Глава трета от дисертационния труд съдържа обща характеристика на парламентарните комисии в действащия конституционен модел. Отново се поставя въпроса за същността на парламентарните комисии и видовете комисии. Излага се становището, че функциите на комисиите следва да се обсъждат в контекста на целите и правомощията на Народното събрание. Направена е ценна правно-политическа характеристика на комисиите, които нямат собствена политическа легитимност, но ефективността на комисиите влияе върху политическата легитимност на Народното събрание. Интересно е изложението за отношенията между парламентарните групи и парламентарните комисии. Авторът аргументира, че не приема становището, че парламентарните комисии участват във формирането на общата воля, изразявана от Народното събрание. Характеристиката на комисиите продължава с разглеждане на комисиите като съвещателни и специализирани органи.

Важна част от дисертационния труд е провеждането на разграничение между парламентарните комисии и други подпомагащи Народното събрание органи - експертните консултативни органи. Тук успешно е използван сравнителноправният подход.

Разгледани са видовете комисии съгласно чл. 71, ал. 1 от Конституцията на РБ. Самостоятелно внимание е обърнато на конституирането, формите на работа и организацията на дейността на парламентарните комисии, като се правят редица предложения за

подобряване на ефективността на дейността и се идентифицират проблеми, стоящи пред българската теория и практика в областта на конституционното право.

Предвид интегрирането на българската правна система в правната система на правото на ЕС, дисертационният труд систематично обхваща и въпросите на правомощията, функциите и задачите на българските парламентарни в процеса на развитие на Европейския съюз като интеграционен правопорядък. Обсъждат се новите отговорности на парламентарните комисии. Ценни са разсъжденията на автора по отношение на подкрепата на становището, че Комисията по въпросите на Европейския съюз, както и други комисии, участват във втората фаза европейския законодателен процес – обсъждане на законопроекти. Дейността на комисиите в Европейския парламент също имат своето въздействие върху българския конституционен модел. Отново се разглеждат сравнителноправни аспекти. Тук анализът е правнонормативен. Посочват се и се анализират източниците, уреждащи организацията на дейността, редът и формите на работа на комисиите в Европейския парламент и др.

Автореферат и публикации по темата на дисертационния труд

Николай Николов е представил Автореферат в обем от 40 страници, които ясно, коректно и обективно представя съдържанието на дисертационния труд. Авторефератът отразява точно научните приноси на докторанта.

Дисертанът е представил списък с три публикации по темата на научното изследване, от който е видно, че изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“.

Научни приноси и практико-приложни резултати

Дисертационният труд съдържа редица приноси, приносни моменти и практико-приложни резултати, сред които изрично следва да бъдат отбелязани следните приноси.

Трудът обогатява правната литература в областта на еволюцията на системата на парламентарните комисии. Сравнителноправният анализ съчетава историческия и функционалния подход, което е новост в теорията.

Анализът и характеристиката на понятието „парламентарни комисии“ и представянето на видовете парламентарни комисии съществено обогатява научните изследвания в тази част. Систематизирането на аргументацията, както и излагането на самостоятелни аргументи в тази посока, представлява самостоятелен научен принос на автора. Теоретичен принос имат изводите на автора, че парламентарните комисии не могат да издават неюридически актове, т.е. актове с подчетано политическо значение.

Приносни моменти се съдържат в дискусиата за ролята и отговорностите на българските парламентарни комисии в контекста на изграждането на Европейския съюз, предвид обстоятелството, че България е част от този процес. В резултат на анализа се предлагат принципни промени във функциите, които изпълнява Комисията по въпросите на Европейския съюз, както и други предложения за промяна в правната уредба.

Научен принос са разсъжденията на автора за необходимостта от установяване на ред за решаване на спорове за компетентност между постоянните комисии. Като удачна форма се предлага въвеждане на института на Съвет на председателите на постоянни комисии.

Практико-приложен характер имат направените предложения *de lege ferenda* цялостна промяна на чл. 79 от Конституцията на РБ с цел яснота на конституционните текстове. Предлагат се промени и в Правилника за организацията и дейността на Народното събрание.

Приносен характер има направената оценка на статута и функциите на българските парламентарни комисии с оглед оптималност (ефективност). Важно практическо значение имат констатациите за оптималност на българските парламентарни комисии и критиката, отправена към смесените комисии, делегирането на правомощия от пленума на комисиите или на особените комисии.

Заключение

Направената характеристика на процедурата и на дисертационният труд, както и посочените научни приноси, дават основание да се направи извод, че Николай Иванов Николов има способност за самостоятелно теоретично мислене в областта на конституционното право. Дисертационният труд на тема „*Парламентарните комисии в*

Народното събрание на Република България“ съдържа съществени теоретични и практико-приложни резултати.

Предвид горното, давам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам на научното жури да присъди на Николай Иванов Николаев образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. “Право” (Конституционно право).

04 февруари 2024 г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Бойка Чернева